

สภาพปัญหาการบริหารงานของเจ้าอาวาสในจังหวัดนครศรีธรรมราช

STATE AND PROBLEM IN THE TEMPLE ABBOTS ADMINISTRATION IN NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

สันติ ชาญปราณี

Santi Chanpraneet

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมราช

Mahamakut Buddhist University Srithammasokkaraj Campus, Thailand

pariyatnantaram@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการบริหารงานของเจ้าอาวาสในจังหวัดนครศรีธรรมราช 2) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารงานของเจ้าอาวาสในจังหวัดนครศรีธรรมราช ประชากรได้แก่ พระสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้งหมด จำนวน 543 รูป กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie และ Morgan ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 226 รูป เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบปลายปิดและปลายเปิด วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัญหาการบริหารงานของเจ้าอาวาส ในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมทั้ง 6 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยพบว่าด้านสาธารณูปการมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาได้แก่ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรมและด้านการศาสนศึกษามีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดตามลำดับ เมื่อจำแนกตามอายุ พรรษา วุฒิการศึกษาทางโลก วุฒิการศึกษาทางธรรม ระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาส พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง
2. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารงานของเจ้าอาวาสในจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ข้อเสนอแนะมากที่สุดเกี่ยวกับปัญหา ได้แก่ ด้านปัญหาการบริหารงานด้านการสาธารณูปการ คือเจ้าอาวาสขาดการวางแผนในการก่อสร้างอาคาร

เสนาสนะภายในวัดให้เป็นระเบียบมีสัดส่วน แนวทางแก้ไขปัญหามากที่สุดได้แก่ ด้านปัญหาการบริหารงานด้านการสาธารณูปการ คือ เจ้าอาวาสในจังหวัดนครศรีธรรมราชแต่ละวัดต้องวางแผนให้ความสำคัญกับการวางแผนการก่อสร้างและปรับภูมิทัศน์ให้สวยงาม

คำสำคัญ: การบริหารงาน, เจ้าอาวาส, จังหวัดนครศรีธรรมราช

ABSTRACT

The objectives of this thematic paper were as follows: 1) To study the state and problem in the temple abbots' administration in Nakhon Si Thammarat province. 2) To study the suggestion on state and problem in the temple abbots' administration in Nakhon Si Thammarat province. The population were composed of Sangha's ecclesiastics in Nakhon Si Thammarat province for 543 persons, sample size according to the table of R.V. Krejcie and D.W. Morgan, got the sample at the number of 226 persons, The instrument for data collection was questionnaire. Data analysis by package computer program. The statistics were analyzed as follows, frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation, t-test F-test and LSD method.

The results reveal that:

1. The state and problem in the temple abbots' administration in Nakhon Si Thammarat province by overviews in six aspects are at moderate level, while consider in each aspects from more to less find that the aspect of public welfare is the highest mean and follow up the aspect of Dhamma dissemination and the aspect of religious study is lowest mean respectively. when classify in terms of ages, periods of monkhood, degrees of secular education, Dhamma studies and periods of abbot's position standing find that there are at moderate level.

2. The suggestion on state and problem in the temple abbots' administration in Nakhon Si Thammarat province. The problem find that; the public welfare aspect, the highest find that the abbot works without planning in construction and dwelling

in temple as clustering. The resolution find that the highest is the aspect of public welfare i.e. the abbot should plan to construct any building or making background as nice as possible.

Keywords: Administration, temple abbots, Nakhon Si Thammarat province.

บทนำ

การบริหารกิจการคณะสงฆ์มีความสำคัญต่อการสร้างความเข้มแข็งและการดำรงอยู่อย่างมั่นคงของพระพุทธศาสนาในอดีตคณะสงฆ์ถือเป็นตัวแทนหรือเป็นสาวกขององค์สมเด็จพระพุทธเจ้า ซึ่งทำหน้าที่ในการปฏิบัติเผยแผ่ สืบสาน และถ่ายทอดพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าที่ได้บัญญัติไว้ เพื่อให้ผู้ที่นับถือพระพุทธศาสนาได้นำพระธรรมคำสอนไปปฏิบัติในชีวิต เพื่อให้ก่อเกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม การเผยแผ่สืบสานและถ่ายทอดพระธรรมคำสอนนั้นถือเป็นภารกิจสำคัญที่คณะสงฆ์จะต้องปฏิบัติ นอกจากนั้นแล้วการปฏิบัติและการดำรงชีวิตของพระสงฆ์ตามพระธรรมวินัย จะเป็นการสร้างศรัทธา ความเลื่อมใสให้เกิดขึ้นแก่พุทธศาสนิกชน และเป็นแรงจูงใจให้พุทธศาสนิกชน หันมาเข้าวัดปฏิบัติธรรม เพิ่มพูนคุณภาพชีวิตในการพัฒนาจิตใจ เพื่อให้พุทธศาสนิกชนสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข (พระมหาอนุศักดิ์ จันทราลักษณ์, 2554)

เจ้าอาวาสนั้นมีภารกิจการบริหารจัดการวัดตามอำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาสตามภารกิจของคณะสงฆ์ 6 ด้านคือ ด้านการปกครอง ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรม ด้านการศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการสาธารณูปการ และด้านการสาธารณสงเคราะห์เจ้าอาวาสที่มีความสามารถพิเศษเฉพาะตัวมีภาวะผู้นำ มีกระบวนการและวิธีปฏิบัติงาน สร้างความสัมพันธ์กับชุมชน รวมทั้งมีการพัฒนาตนเองให้สมบูรณ์พร้อมในด้านพระธรรมวินัย จะส่งผลโดยตรงต่อศรัทธาความเชื่อถือของพุทธศาสนิกชน ซึ่งจะช่วยให้การปฏิบัติศาสนกิจทุกอย่างบรรลุตามวัตถุประสงค์โดยง่าย แต่ปัญหาที่ทำให้การบริหารจัดการวัดขาดประสิทธิภาพก็คือ เจ้าอาวาสจำนวนไม่น้อยของจังหวัดนครศรีธรรมราชที่ยังไม่มีทักษะและเทคนิคในการบริหารจัดการวัด และไม่มีวิธีการสั่งสอนประชาชน ปลอ่ยปละละเลยพระภิกษุสามเณรบางส่วนให้ประพฤติปฏิบัติไปตามยถากรรม ไม่มีการศึกษาอบรมพระธรรมวินัยแก่พระภิกษุสามเณรให้ทั่วถึงได้ จึงส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดในจังหวัดนครศรีธรรมราช (พนม พงษ์ไพบูลย์, 2538) ดังนั้น เจ้าอาวาสจึงมีบทบาทและ

มีความสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารจัดการวัดให้มีประสิทธิภาพตามภารกิจของคณะสงฆ์จังหวัดนครศรีธรรมราช

ในการวิจัยครั้งนี้ จึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานของเจ้าอาวาสในจังหวัดนครศรีธรรมราชเพื่อนำผลการวิจัยที่ได้มาเป็นแนวทางการพัฒนาแก้ไขปัญหาในการบริหารงานของเจ้าอาวาสในจังหวัดนครศรีธรรมราช ให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ตรงตามเป้าหมายการบริหารงานของเจ้าอาวาส และจะเป็นประโยชน์แก่คณะสงฆ์ทั่วไป ผู้บริหาร ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องกับคณะสงฆ์ทุกระดับไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการบริหารงานของเจ้าอาวาสในจังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารงานของเจ้าอาวาสในจังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “สภาพปัญหาการบริหารงานของเจ้าอาวาสในจังหวัดนครศรีธรรมราช” ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิจัยในเชิงปริมาณ โดยมีระเบียบวิธีวิจัยดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เจ้าอาวาสในจังหวัดนครศรีธรรมราชฝ่ายมหานิกาย ทั้งหมด จำนวน 543 วัด (ข้อมูลจาก: สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนครศรีธรรมราช รายงานสรุปจำนวนเจ้าอาวาส วันที่ 30 เดือน มกราคม 2562) กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตาราง Krejciec และ Morgan ที่ระดับความคลาดเคลื่อนไม่เกิน .05 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 226 รูป

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนเจ้าอาวาสและกลุ่มตัวอย่าง จำนวนตามเขตการปกครองคณะสงฆ์มหานิกาย

ที่	เขตการปกครองคณะสงฆ์มหานิกาย	จำนวนเจ้าอาวาส	
		ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
1	อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช	65	27
2	อำเภอปากพนัง	54	23
3	อำเภอทุ่งใหญ่	21	9

ที่	เขตการปกครองคณะสงฆ์มหานิกาย	จำนวนเจ้าอาวาส	
		ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
4	อำเภอพรหมคีรี	17	7
5	อำเภอทุ่งสง	38	16
6	อำเภอท่าศาลา, อำเภอนบพิตำ	63	26
7	อำเภอลิขิต, อำเภอขนอม	38	16
8	อำเภอชะอวด, อำเภอจุฬาภรณ์	49	20
9	อำเภอพระพรหม, อำเภอร่อนพิบูลย์	60	25
10	อำเภอลานสกา, อำเภอนาบอน	32	13
11	อำเภอเชียรใหญ่, อำเภอหัวไทร, อำเภอเฉลิมพระเกียรติ	66	27
12	อำเภอฉวาง, อำเภอช้างกลาง, อำเภอพิปูน	40	17
รวม		543	226

ที่มา: สำนักงานเลขาธิการคณะจังหวัดนครศรีธรรมราช รายงานสรุปจำนวนเจ้าอาวาส
ณ วันที่ 30 เดือนมกราคม 2562

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบปลายปิดและปลายเปิด วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยนำผลคะแนนที่ได้จากแบบสอบถามทั้งหมดไปวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ทางด้านสถิติ การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาประมวลผลเพื่อหาค่าพารามิเตอร์ ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 ข้อมูลความคิดเห็นของบุคคลผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานของเจ้าอาวาสในจังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าเฉลี่ย (μ) และค่าส่วนความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) โดยนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ครบถ้วนมาวิเคราะห์ ข้อมูลและแปลความหมายจากค่าเฉลี่ยที่ได้โดยใช้เกณฑ์ การแปลความหมายของค่าคะแนนเฉลี่ยตามเกณฑ์

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “สภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารงานของเจ้าอาวาสในจังหวัดนครศรีธรรมราช” ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.1 จำแนกตามอายุ พบว่า เจ้าอาวาสในจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อายุ 46-55 ปี จำนวนทั้งสิ้น 76 รูป คิดเป็นร้อยละ 33.63 อายุ 36-45 ปี จำนวนทั้งสิ้น 61 รูป คิดเป็นร้อยละ 26.99 อายุ 56 ปีขึ้นไป จำนวนทั้งสิ้น 50 รูป คิดเป็นร้อยละ 22.12 และอายุ 25-35 ปี จำนวนทั้งสิ้น 39 รูป คิดเป็นร้อยละ 17.26

1.2 จำแนกตามพรรษา พบว่า เจ้าอาวาสในจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีพรรษา 26-35 จำนวนทั้งสิ้น 73 รูป คิดเป็นร้อยละ 32.30 พรรษา 36 พรรษาขึ้นไป จำนวนทั้งสิ้น 56 รูป คิดเป็นร้อยละ 24.78 พรรษา 16-25 จำนวนทั้งสิ้น 55 รูป คิดเป็นร้อยละ 24.34 พรรษา 5-15 พรรษา จำนวนทั้งสิ้น 42 รูป คิดเป็นร้อยละ 18.58

1.3 จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางโลก พบว่า เจ้าอาวาส ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีวุฒิการศึกษาทางโลก ส่วนใหญ่ ปริญญาโทหรือสูงกว่า จำนวน 94 รูป คิดเป็นร้อยละ 41.59 ปริญญาตรี จำนวน 64 รูป คิดเป็นร้อยละ 28.32 มัธยม/เทียบเท่า จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 21.24 และประถม/เทียบเท่าน้อยที่สุด จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 8.85

1.4 จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางธรรม พบว่า เจ้าอาวาสในจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีวุฒิการศึกษาทางธรรม ส่วนใหญ่ มีนักธรรมชั้นเอก จำนวนทั้งสิ้น 120 รูป คิดเป็นร้อยละ 53.10 นักธรรมชั้นโท จำนวนทั้งสิ้น 79 รูป คิดเป็นร้อยละ 34.95 และนักธรรมชั้นตรี จำนวนทั้งสิ้น 27 รูป คิดเป็นร้อยละ 11.95

1.5 จำแนกตามระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่ง พบว่า เจ้าอาวาสในจังหวัด นครศรีธรรมราช ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่ง ส่วนใหญ่ระยะเวลา 31 ปีขึ้นไป จำนวนทั้งสิ้น 78 รูป คิดเป็นร้อยละ 34.51 ระยะเวลา 21-30 ปี จำนวนทั้งสิ้น 67 รูป คิดเป็นร้อยละ 29.65 ระยะเวลา 11-20 ปี จำนวนทั้งสิ้น 49 รูป คิดเป็นร้อยละ 21.68 ระยะเวลา 1-10 ปี จำนวนทั้งสิ้น 32 รูป คิดเป็นร้อยละ 14.16

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาการบริหารงานของเจ้าอาวาสใน จังหวัด นครศรีธรรมราช โดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียง ตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ด้านสาธารณูปการ รองลงมาได้แก่ ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ด้านการศาสนศึกษา ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาการบริหารงานของเจ้าอาวาสในจังหวัด นครศรีธรรมราช ของเจ้าอาวาสที่มี อายุ พรรษา วุฒิการศึกษาทางโลก วุฒิการศึกษาทางธรรม ระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาส ดังนี้

3.1 ผลการวิเคราะห์ระดับปัญหาการบริหารงานของเจ้าอาวาสในจังหวัด นครศรีธรรมราช จำแนกตามอายุ พบว่า ระดับปัญหาการบริหารงานของเจ้าอาวาสในจังหวัด นครศรีธรรมราช โดยรวม ทั้ง 6 ด้าน อายุ 25-35 ปี อายุ 36-45 ปี อายุ 46-55 ปี และ อายุ 56 ปี ขึ้นไป อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหา น้อย พบว่า อายุ 25-35 ปี ด้านสาธารณูปการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ด้านการเผยแผ่ ศาสนาธรรม และด้านสาธารณสงเคราะห์ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ อายุ 36-45 ปี พบว่า ด้านสาธารณูปการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรม และด้านการศาสนศึกษา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ อายุ 46-55 ปี พบว่า ด้านสาธารณูปการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรม และด้านการศาสนศึกษา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ อายุ 56 ปี ขึ้นไป พบว่า ด้านสาธารณูปการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรม และด้านการ ศาสนศึกษา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ

3.2 ผลการวิเคราะห์ระดับปัญหาการบริหารงานของเจ้าอาวาสในจังหวัด นครศรีธรรมราช จำแนกตามพรรษา พบว่า ระดับปัญหาการบริหารงานของเจ้าอาวาสในจังหวัด นครศรีธรรมราช โดยรวม ทั้ง 6 ด้าน มี 5-15 พรรษา 16-25 พรรษา 26-35 พรรษา 36 พรรษา

ขึ้นไป อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า พรรษา 5-15 ด้านสาธารณูปการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรม และด้านสาธารณสงเคราะห์ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ พรรษา 16-25 พบว่า ด้านการศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ด้านสาธารณสงเคราะห์ และด้านสาธารณูปการมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ พรรษา 26-35 พบว่า ด้านสาธารณูปการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ด้านสาธารณสงเคราะห์ และด้านการศึกษาสงเคราะห์ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ 36 พรรษา ขึ้นไป พบว่า ด้านการศึกษาสงเคราะห์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ด้านสาธารณูปการ ส่วนด้านการศาสนา และด้านสาธารณสงเคราะห์ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ

3.3 ผลการวิเคราะห์ระดับปัญหาการบริหารงานของเจ้าอาวาสในจังหวัด นครศรีธรรมราช จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางโลก พบว่า ระดับปัญหาการบริหารงานของ เจ้าอาวาสในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม ทั้ง 6 ด้าน มี ประถม//เทียบเท่า มัธยม/เทียบเท่า ปริญญาตรี ปริญญาโทหรือสูงกว่า อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ประถม//เทียบเท่า ด้านสาธารณูปการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาด้านสาธารณสงเคราะห์ และด้านการศึกษา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ มัธยม/เทียบเท่า พบว่า ด้านสาธารณูปการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรม และด้านการปกครอง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ ปริญญาตรี พบว่า ด้านสาธารณูปการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาด้านการศึกษาสงเคราะห์ และด้านการศึกษา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ ปริญญาโทหรือสูงกว่า พบว่า ด้านสาธารณูปการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรม ส่วนด้านการปกครอง และด้านการศึกษา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ

3.4 ผลการวิเคราะห์ระดับปัญหาการบริหารงานของเจ้าอาวาสในจังหวัด นครศรีธรรมราช จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางธรรม พบว่า ระดับปัญหาการบริหารงานของ เจ้าอาวาสในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม ทั้ง 6 ด้าน จำแนกตาม วุฒิการศึกษาทางธรรม ธรรมชั้นตรี ธรรมชั้นโท ธรรมชั้นเอก อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ธรรมชั้นตรี ด้านสาธารณูปการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาด้านการปกครอง และด้านการศึกษาสงเคราะห์ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ ธรรมชั้นโท พบว่า ด้านสาธารณูปการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรม ส่วนด้านการปกครอง และด้านการศึกษา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ ธรรมชั้นเอก พบว่า

ด้านสาธารณูปการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรม ด้านการศึกษาสงเคราะห์ และด้านการศาสนศึกษา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ

3.5 ผลการวิเคราะห์ระดับปัญหาการบริหารงานของเจ้าอาวาสในจังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาส พบว่า ระดับปัญหาการบริหารงานของเจ้าอาวาส ในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม จำแนกตามระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่ง 1-10 ปี 11-20 ปี 21-30 ปี 31 ปีขึ้นไป อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการศึกษาสงเคราะห์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาด้านสาธารณูปการ และด้านศาสนศึกษา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ 11-20 ปี พบว่า ด้านสาธารณูปการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ส่วนด้านศาสนศึกษา และด้านการศาสนศึกษา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ 21-30 ปี พบว่า ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาด้านสาธารณูปการส่วนด้านการปกครอง และด้านการศาสนศึกษา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ 31 ปีขึ้นไป พบว่า ด้านสาธารณูปการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรม และด้านการศาสนศึกษา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ

4. ผลการรวบรวมข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารงานของเจ้าอาวาสในจังหวัดนครศรีธรรมราช

สภาพปัญหาการบริหารงานของเจ้าอาวาสในจังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้ง 6 ด้าน มีสภาพปัญหารายด้านดังต่อไปนี้

1. ด้านการปกครอง ได้แก่ เจ้าอาวาสส่วนใหญ่ขาดทักษะยุทธศาสตร์และวิธีการในเชิงบริหารคนบริหารงาน เจ้าอาวาสมีการปกครองดูแลไม่ทั่วถึงแก่ภิกษุ สามเณร ตลอดจนศิษย์วัด เนื่องจากเจ้าอาวาสมีภารกิจมาก ผู้ที่เข้ามาบวชมีอายุแตกต่างกันระดับการศึกษาต่างกันและมีพฤติกรรมแตกต่างกันเนื่องจากผู้เข้ามาบวชมาจากหลากหลายสถานที่จากครอบครัวที่แตกต่างกันทำให้ยากต่อการปกครอง เจ้าอาวาสมีความรู้ในระดับการศึกษาค่อนข้างน้อยทำให้ขาดความเชื่อมั่นต่อพระภิกษุสามเณร อุบาสก อุบาสิกา ภายในวัด เจ้าอาวาสจะเน้นหนักไปในทางพิธีกรรมเป็นส่วนใหญ่ ขาดการบริหารตนบริหารคน บริหารงาน ทำให้ขาดประสพการณ์ในการบริหาร

2. ด้านการศาสนศึกษา ได้แก่ ขาดครูสอนนักธรรมและธรรมศึกษา ส่วนครูที่มีอยู่ขาดทักษะในการพัฒนาและการสอน ขาดหลักสูตรในการสอนพระบวชใหม่ บวช 7 วัน สอนอะไร บวช 20 วันสอนอะไร และบวช 3 เดือน สอนอะไร ระบบยังไม่ชัดเจน ผู้เข้ามาบวชไม่ตั้งใจศึกษา

พระธรรมวินัยอย่างจริงจังเพียงแต่บวชตามประเพณีเท่านั้น เจ้าอาวาสมีการสนับสนุนการส่งเสริมการศึกษาภาษาบาลีน้อยมากในแต่ละวัดของจังหวัดนครศรีธรรมราช

3. ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ได้แก่ การส่งเสริมโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของแต่ละวัดในจังหวัดนครศรีธรรมราช ขาดความต่อเนื่องในการส่งเสริมการศึกษา เจ้าอาวาสส่วนใหญ่แล้วจะใช้เงินตนเองให้การสนับสนุนช่วยเหลือแก่นักเรียนผู้ด้อยโอกาส โดยให้การสนับสนุนได้ไม่มากเท่าที่ควร การมอบทุนให้นักเรียนมีปัญหาอยู่ที่ ทุนที่นักเรียนได้รับเป็นเงินจำนวนน้อย ซึ่งไม่สามารถที่จะพัฒนาคุณภาพนักเรียนได้อย่างเต็มที่ การส่งเสริมโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาของเจ้าอาวาสในจังหวัดนครศรีธรรมราช เจ้าอาวาสแต่ละวัดค่อนข้างให้การสนับสนุนน้อย

4. ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรม ได้แก่ เจ้าอาวาสจะมุ่งเน้นไปทางพิธีกรรมเสียมากกว่าการเผยแผ่ธรรม เจ้าอาวาสส่งเสริมบุคลากรในด้านเผยแผ่หลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนามาก่อนข้างน้อย เจ้าอาวาสในจังหวัดนครศรีธรรมราชส่วนใหญ่แล้วเป็นพระภิกษุที่อายุค่อนข้างมากทำให้การฝึกหัดการเผยแผ่เป็นไปได้ยาก ส่วนใหญ่ขาดทักษะในการเผยแผ่หลักธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนา วัดส่วนใหญ่ในจังหวัดนครศรีธรรมราชขาดบุคลากรพระนักเผยแผ่ในแต่ละวัด

5. ด้านการสาธารณูปการ ได้แก่ เจ้าอาวาสขาดการวางแผนในการก่อสร้างอาคารเสนาสนะภายในวัดให้เป็นระเบียบมีสัดส่วนที่ดีและเหมาะสม เจ้าอาวาสที่อยู่ห่างไกลตัวเมืองออกไป ยังขาดปัจจัยในการก่อสร้างเสนาสนะ เพียงแต่ปัจจัยจากการทอดผ้าป่าและกฐินไม่เพียงพอที่จะก่อสร้างให้สำเร็จภายในปีเดียว การก่อสร้างถาวรวัตถุภายในวัดเมื่อสร้างเสร็จบริบูรณ์แล้ว จะไม่ค่อยรักษาความสะอาดความเป็นระเบียบเรียบร้อย

6. ด้านการสาธารณสงเคราะห์ ได้แก่ เจ้าอาวาสในจังหวัดนครศรีธรรมราชทำได้ไม่เต็มที่ เนื่องจากขาดเงินทุนในการสนับสนุน แต่ละอย่างเจ้าอาวาสส่วนใหญ่ไม่ได้วางแผนลำดับความสำคัญว่าอย่างไรควรทำก่อนอย่างไรควรทำทีหลัง เจ้าอาวาสขาดความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน เพื่อบูรณาการระดมความคิดและทุนในการสร้างสาธารณสงเคราะห์แต่ละด้าน การสาธารณสงเคราะห์เจ้าอาวาสในจังหวัดนครศรีธรรมราชจะเน้นหนักไปในการสร้างวัตถุถาวรเสียมาก ขาดการดูแลเรื่องประเพณี วัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารงานของเจ้าอาวาสในจังหวัดนครศรีธรรมราช ดังนี้

1. ด้านการปกครอง ได้แก่ เจ้าอาวาสจะต้องปรับกระบวนการทัศน์และพัฒนาทางดานการศึกษาทั้งทางโลกและทางธรรมควบคู่กันไปเพื่อพัฒนาตนเอง ควรตั้งผู้ช่วยดูแลการปกครองที่มีความเชื่อถือและศรัทธาของพระภิกษุสามเณรและอุบาสกอุบาสิกาภายในวัด การปกครองต้องยึดพระธรรมวินัยเป็นหลักใช้กฎระเบียบเถรสมาคม ประกอบการปกครองต้องใช้หลักธรรมาภิบาลมาประกอบในการบริหารงาน บริหารคนและบริหารตนเอง

2. ด้านการศาสนศึกษา ได้แก่ ส่งเสริมครูสอนนักรธรรมให้ไปศึกษาอบรมครูสอนนักรธรรมเพื่อเกิดทักษะในการสอน จัดหลักสูตรของพระบวชใหม่ให้เป็นระบบว่าเรียนอะไรบ้าง เมื่อบวชภายใน 7 วัน บวชภายใน 20 วันหรือ 3 เดือน ควรส่งเสริมการศึกษาบาลีอย่างจริงจัง ผู้ที่เข้ามาบวชใหม่ เจ้าอาวาสจะต้องเอาใจใส่ดูแลอย่างจริงจัง จัดให้ศึกษาพระธรรมวินัยให้เข้าใจอย่างถูกต้อง ส่งเสริมพระบวชใหม่ให้เข้าสอบนักรธรรมทุกรูป โดยใช้กฎระเบียบบังคับของวัด

3. ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ได้แก่ การจัดหาทุนการศึกษาต้องทำเสมอต้นเสมอปลายเพื่อที่จะพัฒนาการระดมทุนให้มั่นคงแก่นักเรียนและพระภิกษุสามเณรตลอดถึงแม่ชี เจ้าอาวาสควรจัดหาทุนการศึกษาเพื่อตั้งเป็นกองทุนโดยระดมทุนแนวคิดทางพระพุทธศาสนา การมอบทุนการศึกษาต้องโปร่งใสยึดหลักธรรมาภิบาล ไม่เลือกมอบทุนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง การมอบทุนการศึกษาต้องให้ทั่วถึงแก่เด็กยากจนแต่เรียนดี การมอบทุนการศึกษาต้องมอบทุนให้พระภิกษุสามเณรและแม่ชีที่เรียนภาษาบาลีและแผนกสามัญศึกษด้วย

4. ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรม ได้แก่ เจ้าอาวาสทุกรูปต้องไปเข้าอบรมพระนักเทศน์เพื่อพัฒนาทักษะในการเผยแผ่หลักธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนาแล้วนำมาเทศน์หรือบรรยายธรรมให้ญาติโยมได้เข้าใจในหลักธรรมคำสอนที่ถูกต้อง เจ้าอาวาสแต่ละวัดจะต้องเน้นหลักไปในทางการสอนหลักธรรมให้มาก ลดบทบาทด้านพิธีกรรมลงบ้าง เพื่อให้ญาติโยมได้หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาไปดำเนินชีวิตได้อย่างแท้จริง ต้องส่งเสริมบุคลากรในด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างจริงจังเพื่อสร้างพัฒนาบุคลากรให้เพิ่มขึ้น ต้องหาเทคโนโลยีสมัยใหม่มาประกอบเป็นอุปกรณ์ในการบรรยายและสอนธรรมะแก่นักเรียนและญาติโยม เพื่อให้เข้าใจหลักธรรมคำสอนมากขึ้น

5. ด้านการสาธารณูปการ ได้แก่ เจ้าอาวาสในจังหวัดนครศรีธรรมราชแต่ละวัดต้องวางแผนให้มีความสำคัญกับการวางแผนการก่อสร้างและปรับปรุงทัศนียภาพให้สวยงามและเหมาะสม เจ้าอาวาสในจังหวัดนครศรีธรรมราชต้องไปศึกษาวิธีการระดมทุนของแต่ละวัด ซึ่งเขามีวิธีการในการระดมทุนโดดเด่นอย่างไรเพื่อนำมาเป็นแนวทางปรับปรุงใช้กับบริบทของตน ถาวรวัตถุภายในวัดเมื่อสร้างเสร็จบริบูรณ์ต้องรักษาความสะอาดให้เรียบร้อยเมื่อเสื่อมชำรุดควรที่จะบูรณะซ่อมแซมให้อยู่ในสภาพเดิม ส่วนวัดที่อยู่นอกตัวเมืองออกไปซึ่งขาดปัจจัยในการก่อสร้าง เจ้าอาวาสจะต้องขับเคลื่อนแนวคิดที่มีความสัมพันธ์กับวัดภายนอกในต่างจังหวัดและบูรณาการเชื่อมโยงวัดโรงเรียนบ้านเข้าด้วยกัน

6. ด้านการสาธารณสงเคราะห์ ได้แก่ เจ้าอาวาสต้องทำด้วยความเต็มใจและเต็มความสามารถในการสงเคราะห์และสืบทอดพระพุทธศาสนาในการระดมทุน เพื่อสงเคราะห์ด้านสาธารณประโยชน์ให้ครบทุกด้าน การสาธารณสงเคราะห์ต้องจัดลำดับความสำคัญว่าเรื่องไหนเป็นเรื่องเร่งด่วนเรื่องไหนควรที่จะมาทีหลัง เพื่อให้เป็นประโยชน์กับส่วนร่วมมากที่สุด การสาธารณสงเคราะห์เจ้าอาวาสในจังหวัดนครศรีธรรมราชจะต้องสงเคราะห์ให้ครบทุกด้านทั้งถาวรวัตถุ ด้านการศึกษา การปกครอง หรือประเพณีวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นและธรรมชาติสิ่งแวดล้อม สิ่งเหล่านี้เจ้าอาวาสจะต้องรักษาด้วย เจ้าอาวาสต้องบูรณาการ บ้าน วัด โรงเรียน และองค์กรอื่น ๆ ซึ่งใช้ศักยภาพของตนเองที่มีอยู่เพื่อระดมปัจจัยในการส่งเสริมสาธารณสงเคราะห์ที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นไป

อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่อง “สภาพปัญหาการบริหารงานของเจ้าอาวาสในจังหวัดนครศรีธรรมราช” ผู้วิจัยนำผลที่พบจากการวิจัย มาอธิบายเชื่อมโยง กับแนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเด็นดังต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาวเคราะห์ข้อมูล สภาพปัญหาการบริหารงานของเจ้าอาวาส ใน จังหวัดนครศรีธรรมราช

ผลการศึกษาปัญหาการบริหารงานของเจ้าอาวาสในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมทั้ง 6 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง อภิปรายได้ว่า ปัญหาการบริหารงานของเจ้าอาวาสส่วนใหญ่แล้ว ยังขาดทักษะความรู้ความเข้าใจในการบริหารงานทั้ง 6 ด้าน ซึ่งมีด้านการปกครอง ด้านการศาสน

ศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรม ด้านสาธารณูปการ และด้านสาธารณะสงเคราะห์ เพราะว่าเจ้าอาวาสในจังหวัดนครศรีธรรมราช นั้นยัง ขาดบุคลากรที่จะให้ความรู้ในการอบรม ขาดวิทยากรที่เข้าใจและสะท้อนสภาพของปัญหาของการบริหารงานของเจ้าอาวาส และขาดการจัดสัมมนาถวายความรู้แก่เจ้าอาวาส ซึ่งมีผลอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหามณเฑียร วรธมโม (ซ้ายเกลี้ยง) ได้วิจัยเรื่อง บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดพังงา ผลการวิจัยพบว่า บทบาทการปฏิบัติงานในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดพังงา ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้วพบว่าบทบาทการปฏิบัติงานในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดพังงาอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านการศาสนศึกษาและด้านการศึกษาสงเคราะห์อยู่ในระดับปานกลาง สำหรับด้านอื่นๆอยู่ในระดับมากทุกด้าน ผลการเปรียบเทียบระดับบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดพังงา พบว่า พระสังฆาธิการที่มีอายุและจำนวนพรรษาต่างกัน มีบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนพระสังฆาธิการที่มีตำแหน่ง วุฒิทางการศึกษาสายสามัญ วุฒิการศึกษาทางธรรม และวุฒิทางการศึกษาทางเปรียญธรรมต่างกัน มีบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ไม่แตกต่างกัน (พระมหามณเฑียร วรธมโม (ซ้ายเกลี้ยง), 2553)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านการปกครอง พบว่า สภาพปัญหาการบริหารงานของเจ้าอาวาสในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการปกครอง มีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ อภิปรายได้ว่า เจ้าอาวาสต้องเป็นผู้ดูแลความเรียบร้อยให้แก่พระภิกษุ สามเณร และคฤหัสถ์ ที่อยู่ภายในวัด ให้ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ตามพระธรรมวินัย และคำสั่งของมหาเถรสมาคม และต้องดูแลความเป็นอยู่ของพระภิกษุสามเณรให้ทั่วถึง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาขวลิต ขาตเมธี (คงแก้ว) ได้วิจัยเรื่อง บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ศึกษาเฉพาะกรณี พระสังฆาธิการในจังหวัดภูเก็ต ผลการวิจัยพบว่า พระสังฆาธิการมีบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า พระภิกษุสามเณรในจังหวัดภูเก็ตมีความคิดเห็นแตกต่างกันตามสถานภาพ อายุ จำนวนพรรษา วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษาทางธรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนพระภิกษุสามเณรที่มีวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของ

พระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดภูเก็ต ไม่แตกต่างกัน (พระมหาชวลิต ชาติเมธี (คงแก้ว), 2552)

ด้านการศาสนาศึกษา พบว่า สภาพปัญหาการบริหารงานของเจ้าอาวาส ในเขตปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการศึกษา มีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ อภิปรายได้ว่า การส่งเสริมพระภิกษุสามเณรในการสอบนักธรรมและบาลีตามหลักสูตร รวมทั้งการจัดหาสื่อ เช่น หนังสือพุทธประวัติ หนังสือธรรมะ หนังสือพระธรรมวินัย หนังสือวัชรธรรมและหนังสือบาลีเป็นต้น และจะต้องมีปัจจัยสนับสนุนให้แก่พระภิกษุสามเณรได้ศึกษาเล่าเรียน เพื่อให้พระภิกษุสามเณรมีความรู้ แต่การจัดการศึกษานักธรรมและบาลีนั้นยังไม่เป็นไปวัตถุประสงค์ที่วางไว้ เนื่องจากปัญหาหลายด้านด้วยกัน เช่น ประเมินทางการศึกษา ซึ่งมีคนสอนกับประเมินคนละคนกันซึ่งทำให้ไม่เป็นไปทางเดียวกันและยังมีปัญหาอีกหลายด้านเพียงแต่ยกปัญหาการประเมินผลทางการศึกษาเพื่อเห็นเป็นเด่น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พระมหามณเฑียร วรธมโม (ซ้ายเกลี้ยง) ได้วิจัยเรื่อง บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดพังงา ผลการวิจัยพบว่า บทบาทการปฏิบัติงานในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดพังงา ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้วพบว่าบทบาทการปฏิบัติงานในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดพังงาอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านการศึกษาและด้านการศึกษาสงเคราะห์อยู่ในระดับปานกลาง สำหรับด้านอื่นๆอยู่ในระดับมากทุกด้าน ผลการเปรียบเทียบระดับบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดพังงา พบว่า พระสังฆาธิการที่มีอายุและจำนวนพรรษาต่างกัน มีบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนพระสังฆาธิการที่มีตำแหน่ง วุฒิทางการศึกษาสายสามัญ วุฒิการศึกษาทางธรรม และวุฒิทางการศึกษาทางเปรียญธรรมต่างกัน มีบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ไม่แตกต่างกัน (พระมหามณเฑียร วรธมโม (ซ้ายเกลี้ยง), 2553) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระปลัดเกียรติศักดิ์ สันทวิกุล ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดกระบี่” ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดกระบี่ทั้ง 6 ด้านนั้นได้มีด้านที่มีบทบาทมากที่สุดใน 3 ระดับ โดยเรียงลำดับคือ ด้านการควบคุมและรักษาความเรียบร้อยดีงาม ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและด้านการสาธารณูปการ ส่วนด้านปานกลาง 2 ด้าน คือ ด้านการสาธารณสงเคราะห์ และด้านการศึกษา

ศึกษา สำหรับด้านการศึกษาสงเคราะห์ระดับน้อยถึงน้อยที่สุด (พระปลัดเกียรติศักดิ์ สันทวีกุล, 2558)

ด้านการศึกษาสงเคราะห์ พบว่า สภาพปัญหาการบริหารงานของเจ้าอาวาสในจังหวัด นครศรีธรรมราช ด้านการศึกษาสงเคราะห์ มีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เพราะว่า การทำหน้าที่ช่วยเหลือในเรื่องต่าง ๆ เช่น อุปกรณ์การเรียน ทุนการเรียนเป็นต้น เป็นสิ่งที่สามารถทำได้แต่จะบกพร่องไปบ้างเนื่องจาก พระภิกษุสามเณรมีจำนวนมาก จะได้รับการช่วยเหลือทุกรูปนั้น ทำได้ยากทำให้มีข้อบกพร่องเกิดขึ้น แต่เจ้าอาวาสทุกวัดจะต้องพยายามให้สุดความสามารถของตนเอง ซึ่งเป็นการทำหน้าที่ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอีกประการหนึ่ง การบริหารกิจการคณะสงฆ์เป็นการบริหารงานของคณะสงฆ์ทุกท่านที่จำเป็นต้องให้ความสำคัญต่อการดูแลคณะสงฆ์ดังนั้นจึงได้มีการออกพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ คือรูปแบบของการปกครองสงฆ์ไว้เพื่อเป็นรูปแบบของการดูแล และการปกครองคณะให้อยู่อย่างเป็นระเบียบเรียบร้อยดีงามซึ่งมีหลักการให้คณะสงฆ์พึงปฏิบัติตามแนวคิดต่อไปนี้ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ 1. รัฐบาลควรมีนโยบายสนับสนุนการศึกษาสงเคราะห์ที่ชัดเจนและต่อเนื่องเช่นการสนับสนุนงบประมาณ โดยเฉพาะโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ซึ่งเป็นการฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนโดยแท้จริง และเป็นการอบรมต่อเนื่องตั้งแต่วัยเยาว์ 2. วัดควรเป็นแหล่งเรียนรู้ของเยาวชนและประชาชนเพื่อเพิ่มความเข้มแข็งของชุมชนโดยเป็นศูนย์กลางประสานวิทยากรช่วยอบรมประชาชนด้านการอาชีพ ตัวอย่างเช่นหลายวัดได้ดำเนินการอยู่หรือจัดห้องสมุดชุมชนและพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ศาสนธรรมศาสนาปฏิบัติเพื่อให้ประชาชนได้ศึกษาตามอัธยาศัย

ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรม พบว่า สภาพปัญหาการบริหารงานของเจ้าอาวาสใน จังหวัด นครศรีธรรมราช ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรม มีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ก็ปรายได้ว่างานด้านเผยแผ่ศาสนาธรรมถือได้ว่าเป็นภาระงานหลักของเจ้าอาวาสจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องรับภาระในการเผยแผ่ศาสนาธรรมอย่างจริงจังในทุกๆด้าน เพื่อพระสัทธรรมจะดำรงอยู่ได้ก็พระภิกษุเป็นผู้ประกาศธรรม ถึงแม้เจ้าอาวาสจะมีหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบงานมากมายก็ตาม แต่ต้องผดุงไว้ซึ่งมั่นคงพระพุทธศาสนา ถึงแม้ว่าเจ้าอาวาสทำหน้าที่อย่างทั่วถึงทุกๆ ด้านนั้นไม่อาจจะเป็นไปได้ ย่อมเกิดช่องว่างอยู่บ้างก็เป็นปกติธรรมดา ขอเพียงแต่เจ้าอาวาสทำตามหน้าที่สุดความสามารถ ก็จะลดปัญหาในด้านนี้ได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาขวลิต ชาติเมธี (คงแก้ว) ได้วิจัยเรื่องบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ศึกษาเฉพาะกรณี พระสังฆาธิการใน

จังหวัดภูเก็ต ผลการวิจัยพบว่า พระสังฆาธิการมีบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า พระภิกษุสามเณรในจังหวัดภูเก็ตมีความคิดเห็นแตกต่างกันตามสถานภาพ อายุ จำนวนพรรษา วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษาทางธรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนพระภิกษุสามเณรที่มีวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดภูเก็ต ไม่แตกต่างกัน (พระมหาชวลิต ชาติเมธี (คงแก้ว), 2552)

ด้านสาธารณูปการ พบว่า สภาพปัญหาการบริหารงานของเจ้าอาวาสในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านสาธารณูปการ มีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ก็ปรายได้ว่า การวางแผนในการทำงานต่างๆ ขึ้นอยู่กับผู้นำ หรือเจ้าอาวาส กระนั้นกรรมการของแต่ละวัดบางครั้งก็ยังมีบทบาทในการทำหน้าที่ต่าง ๆ ที่ได้รับมอบหมาย ส่วนพระภิกษุสามเณรเองก็ไม่มีบทบาทในการดูแลวัดมากนัก จะมีหน้าที่อำนวยความสะดวกในเรื่องการทำพิธีกรรมมากกว่าที่จะมาดูแลวัดและปกป้องวัด รวมทั้งการปฏิสังขรณ์วัดมากกว่าเรื่องอื่นใด ทำให้ผลอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับให้สัมภาษณ์ของพระครูพินิจธรรมสุนทรได้กล่าวไว้ว่า เจ้าอาวาสในเขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครศรีธรรมราชยังขาดยุทธศาสตร์ในการระดมความคิดของชาวบ้านในละแวกวัดและในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อีกประการหนึ่งคือ การก่อสร้างถาวรวัตถุภายในวัดเมื่อสร้างเสร็จบริบูรณ์แล้ว จะไม่ค่อยรักษาความสะอาดให้เป็นระเบียบเรียบร้อย และยังได้สอดคล้องกับ งานวิจัยของ พระมหาชวลิต ชาติเมธี (คงแก้ว) ได้วิจัยเรื่อง บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ศึกษาเฉพาะกรณี พระสังฆาธิการในจังหวัดภูเก็ต พบว่า พระสังฆาธิการมีบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า พระภิกษุสามเณรในจังหวัดภูเก็ตมีความคิดเห็นแตกต่างกันตามสถานภาพ อายุ จำนวนพรรษา วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษาทางธรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนพระภิกษุสามเณรที่มีวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดภูเก็ต ไม่แตกต่างกัน (พระมหาชวลิต ชาติเมธี (คงแก้ว), 2552)

ด้านสาธารณสงเคราะห์ พบว่า สภาพปัญหาการบริหารงานของเจ้าอาวาสในจังหวัด นครศรีธรรมราช ด้านสาธารณสงเคราะห์ มีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ก็อาจได้ว่าการช่วยเหลือเกื้อกูลระหว่างวัดและชุมชนเป็นไปเพื่อความสงบสุข สุขทั้งทางกายและทางใจ เนื่องจากวัดมีบทบาทในการอำนวยความสะดวกสบายแก่สาธารณชน ทั้งเรื่องการอบรมธรรม การสร้างโรงพยาบาล และช่วยเหลือผู้ประสบภัยต่าง ๆ ทำให้วัดและชุมชนมีความผูกสัมพันธ์กันมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระปลัดเกียรติศักดิ์ สนิทวิกุล ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของ พระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดกระบี่” ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดกระบี่ทั้ง 6 ด้านนั้นได้มีด้านที่มีบทบาทมากที่สุดใน 3 ระดับ โดยเรียงลำดับ คือ ด้านการควบคุมและรักษาความเรียบร้อยดีงาม ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและด้านการสาธารณูปการ ส่วนด้านปานกลาง 2 ด้าน คือ ด้านการสาธารณสงเคราะห์ และด้านการศาสนศึกษา สำหรับด้านการศึกษาสงเคราะห์ระดับน้อยถึงน้อยที่สุด (พระปลัดเกียรติศักดิ์ สนิทวิกุล, 2558) และสอดคล้องกันแนวคิด การบริหารคณะสงฆ์ การสาธารณสงเคราะห์เป็นการแสดงบทบาทของพระภิกษุสงฆ์ ในด้านสังคมสงเคราะห์ทั้งการสงเคราะห์บุคคลและสาธารณสงเคราะห์ โดยมีพระภิกษุสงฆ์เป็นผู้นำชุมชนในการบริจาคช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติต่าง ๆ เพราะพระภิกษุสงฆ์เป็นศูนย์กลางเชื่อมประสานระหว่างคนจนกับคนรวย ปัจจุบันที่ได้รับบริจาคมามาก ภิกษุสงฆ์ ก็ใช้ทำประโยชน์เป็นสาธารณกุศลและช่วยเหลือบุคคล ผู้ขาดแคลนและด้อยโอกาสดังกล่าวแล้ว การสาธารณสงเคราะห์ เป็นการจัดให้การสงเคราะห์ ในด้านต่าง ๆ แก่ประชาชนผู้อุปถัมภ์บำรุงวัด ทายกทายิกาของวัด หรือประชาชนทั่วไปวัดเป็นส่วนหนึ่งของสังคมวัด อยู่ได้ก็ต้องพึ่งบ้าน และบ้านอยู่ได้ ก็ต้องพึ่งวัดวัดเป็นศูนย์กลางของสังคม พระสงฆ์เป็นที่พึ่งทางใจของประชาชน เมื่อประชาชนเดือดร้อนในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ก็เป็นหน้าที่ทางวัด จะต้องจัดการสงเคราะห์ช่วยเหลือการสาธารณสงเคราะห์จึงเป็นหน้าที่ของวัด และเจ้าอาวาสจะต้องดำเนินการบริหารงานทุกด้านเกี่ยวกับการสงเคราะห์ประชาชนในขอบเขตที่วัด จะสามารถจัดได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติที่ว่าวัดเป็นของประชาชนเป็นที่ทำบุญบำเพ็ญกุศลตามประเพณีของชาวบ้านของวัดภิกษุสงฆ์ สามเณร ในวัดอันมีเจ้าอาวาสเป็นหัวหน้าปกครองดูแล รักษาวัด มีหน้าที่ให้ความสะดวกแก่ประชาชน ในการทำบุญบำเพ็ญกุศลทั้งที่บ้านและวัด หรือที่อื่นใดในหมู่บ้าน ตำบลที่ตั้งวัดนั้นและหน้าที่จัดการสาธารณสงเคราะห์อื่น ๆ แก่ประชาชน ในส่วนที่อยู่ในสมณวิสัยที่น่าจะจัดได้

สรุป

วัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนในการปฏิบัติศาสนกิจ ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้แก่คนในชุมชน สั่งสอนให้เป็นคนดี ดังนั้นวัดจึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อสังคมไทยทั้งในอดีตและปัจจุบัน โดยเฉพาะความเชื่อถือของคนในสังคมหรือพุทธศาสนิกชนจะเคารพนับถือพระสงฆ์ว่าเป็นผู้นำทางปัญญา สามารถพัฒนาตัวตนของคนให้สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรมในการดำรงชีวิตได้อย่างพอเพียง วัดมีหน้าที่ในการพัฒนา คุณธรรม ความดีของคนในสังคมให้เจริญอย่างเป็นรูปธรรม จึงทำให้วัดมีหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติตามภารกิจ 6 ด้าน ของมหาเถรสมาคมให้ ครบคลุม โดยการดำเนินภารกิจ 6 ด้าน ดังกล่าวมาข้างต้น ซึ่งถือได้ว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญของพระพุทธศาสนา ที่ครอบคลุม ได้แก่ ศาสนธรรม ศาสนบุคคล ศาสนวัตถุ และศาสนพิธี ดังนั้น การบริหารวัดจึงมีความสำคัญยิ่งในสังคมปัจจุบัน และเป็นสิ่งจำเป็นที่เจ้าอาวาสจะต้อง เรียนรู้และปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมต่อการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย เพราะวัดเป็นศาสนสถานที่มีความใกล้ชิดกับประชาชน และเป็นศูนย์กลางของสังคม การบริหารวัดอย่างเหมาะสมจะส่งผลให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยภายในวัดทั้งเป็นแบบอย่างแก่ประชาชนทั่วไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านการปกครอง คณะสงฆ์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ควรปรับปรุงและขจัดปัญหาให้หมดไป และส่งเสริมการปกครองต้องใช้หลักธรรมภิบาลมาประกอบในการบริหารงาน บริหารคน และบริหารตนเอง
2. ด้านการศาสนศึกษา คณะสงฆ์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ควรปรับปรุงและขจัดปัญหาให้หมดไป โดยมีการจัดหลักสูตรของพระบวชใหม่ให้เป็นระบบว่าเรียนอะไรบ้าง เมื่อบวชภายใน 7 วัน บวชภายใน 20 วัน หรือ 3 เดือน
3. ด้านการศึกษาสงเคราะห์ คณะสงฆ์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ควรปรับปรุงและขจัดปัญหาให้หมดไป การทำหน้าที่ช่วยเหลือในเรื่องต่างๆ เช่น อุปกรณ์การเรียนทุนการเรียน และโครงสร้างของโรงเรียนเองนั้น
4. ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรม คณะสงฆ์เขตปกครองจังหวัดนครศรีธรรมราช ควรปรับปรุงและขจัดปัญหาให้หมดไป เจ้าอาวาสแต่ละวัดจะต้องเน้นหนักไปในทางการสอนหลักธรรมให้มาก

ลดบทบาทด้านพิธีกรรมลงบ้างเพื่อให้ญาติโยมได้หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาไปดำเนินชีวิตได้อย่างแท้จริง

5. ด้านสาธารณูปการ คณะสงฆ์เขตปกครองจังหวัดนครศรีธรรมราช ควรปรับปรุงและจัดปัญหาให้หมดไป เพื่อส่งเสริมให้ถาวรวัตถุภายในวัดเมื่อสร้างเสร็จบริบูรณ์ต้องรักษาความสะอาดให้เรียบร้อย เมื่อเสื่อมชำรุดควรที่จะบูรณะซ่อมแซมให้อยู่ในสภาพเดิม

6. ด้านสาธารณะสงเคราะห์ คณะสงฆ์เขตปกครองจังหวัดนครศรีธรรมราช ควรปรับปรุงและจัดปัญหาให้หมดไป เจ้าอาวาสต้องทำด้วยความเต็มใจและเต็มความสามารถในการสงเคราะห์และสืบทอดพระพุทธศาสนาในการระดมทุน เพื่อสงเคราะห์ด้านสาธารณะประโยชน์ให้ครบทุกด้าน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาบทบาทการบริหารกิจการ คณะสงฆ์ทุกระดับ เพื่อจะได้สามารถนำผลการวิจัย มาใช้ในการพัฒนาการปฏิบัติงานในองค์กรต่อไป

2. ควรศึกษาสภาพปัญหาของคณะสงฆ์ทุกระดับในจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อจะได้สามารถนำผลการวิจัย มาใช้ในการพัฒนาการปฏิบัติงานในองค์กรต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- พนม พงษ์ไพบูลย์. (2538). วัดในฝัน. กรุงเทพมหานคร: กรมการศาสนากระทรวงศึกษาธิการ.
- พระปลัดเกียรติศักดิ์ สีนทวิกุล. (2558). บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดกระบี่. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พระมหาขวลิต ขาตเมธี (คงแก้ว). (2552). บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ : ศึกษาเฉพาะกรณีพระสังฆาธิการในจังหวัดภูเก็ต. ใน สารรัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหามณเฑียร วรธมโม (ซ้ายเกลี้ยง). (2553). บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดพังงา. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาอนุศักดิ์ จันทราลักษณ์. (2554). ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในเขตจังหวัดมหาสารคาม. ใน วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.